

BOZP ve školních osnovách – činnosti členských států

Shrnutí zprávy (*)

Aby se posílila bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) ve vzdělávání na všech stupních škol, je zapotřebí jí dát ve školních osnovách formální podobu. Tato zpráva poskytuje přehled o tom, jak členské státy na vnitrostátní úrovni začleňují vzdělávání týkající se BOZP a rizik do školních osnov. (*)

Došlo k **významnému pokroku** a probíhá mnoho **činností** jak na úrovni základních, tak středních škol, a to jak u zavedených, tak u plánovaných akcí členských států. Aktivity pro začlenění BOZP do vzdělávání na úrovni školních osnov zahrnují:

- zákonné požadavky,
- volitelné školní osnovy,
- pokyny a zdroje pro podporu zákonných požadavků a volitelných školních osnov,
- pokyny a doporučení nadřízených orgánů,
- metodické pokyny a zdroje v případech, kdy nebyly žádné školní osnovy stanoveny,
- osvětové kampaně na podporu výše uvedených činností,
- přístupy spojené s bezpečnými a zdravými školami.

Spolupráce ve vzdělávání na evropské úrovni vede ke sbližování hlavních předmětů a cílů výuky ve školách ve všech členských státech. Vzdělávání v oblasti rizik a BOZP se obvykle nepojímá jako samostatný předmět; namísto toho se využívá příležitostí, aby byla tato témata ve školních osnovách začleněna jako cíl výuky souvisejících předmětů, jako jsou přírodní vědy, tělesná výchova, zdravotvěda a občanská nauka. Je tedy důležité,

aby se pro hlavní předměty vytvořily cíle vzdělávání v oblasti rizik a BOZP pro různé věkové skupiny.

Při zavádění vzdělávání v oblasti BOZP a rizik do školních osnov se obvykle využívá přístup silného **partnerství** se zapojením institucí, jako jsou orgány inspekce práce, ministerstva školství a orgány příslušné pro školní osnovy. Státní orgány odpovědné za BOZP také musejí být schopny ovlivňovat proces změn a vývoje vnitrostátních školních osnov již ve fázi navrhování.

Na vnitrostátní a regionální úrovni bylo v členských státech vytvořeno mnoho **inovativních zdrojů** na podporu výuky. Nejužitečnějšími budou takové zdroje a plány pro výuku ve třídách, které budou propojeny se školními osnovami.

V některých členských státech, například ve Švédsku, se využívá **integrováný přístup**, při němž je vzdělávání v oblasti rizik propojeno s bezpečným vzdělávacím prostředím pro učitele a žáky a také se zdravím žáků ve školách. Některé iniciativy podporují vzdělávání v oblasti rizik ve školách, zatímco jiné poskytují školám podporu, aby zlepšily bezpečnost svých budov. Do otázek bezpečnosti ve školách lze aktivně zapojit i žáky, například tím, že se ustanoví zástupci pro bezpečnost žáků – což je v některých členských státech zákonná povinnost – a žáci se zapojí do vyhledávání rizik ve školách.

Existuje sice několik vynikajících zdrojů, které mají učitelé k dispozici, vlastní **přípravě učitelů** se ale věnuje mnohem méně pozornosti. Uznává se, že učitelé potřebují přípravu, aby věděli, jak poskytovat vzdělání v oblasti rizik; pokud takovou přípravu nemají a vzdělávání v oblasti rizik představuje pouze další z možností, z nichž si lze v rámci školních osnov vybírat, může u nich dojít k neochotě toto téma vyučovat a mohou se raději uchýlit k tématu, které jim vyhovuje lépe, přestože mají k dispozici dobré zdroje. Jsou tudíž zapotřebí školící programy pro stávající učitele a výuku v oblasti BOZP je zapotřebí zahrnout do školních osnov vzdělávacích kurzů pro budoucí učitele. Tuto přípravu potřebují učitelé na všech úrovních vzdělávání.

Nejtěžším úkolem je zahrnout BOZP do **vzdělávání na vysokoškolské úrovni**, aby měla vliv na budoucí techniky, architektky, zdravotnický personál, profesionální obchodníky, manažery atd. Začlenění BOZP do vzdělávání na vysokoškolské úrovni je nejméně rozvinutým polem z několika důvodů, které se týkají větší autonomie vysokých škol. Akce pro začlenění BOZP do příslušných oborů, jako jsou technické obory nebo ekonomie, jsou tudíž nahodilé a často závisejí na zájmu konkrétních vyučujících nebo jednotlivých propagátorů v rámci profesních svazů. Je zapotřebí vyučující přesvědčit, že BOZP je nutné do kurzů zahrnout. K tomu také potřebují příslušné materiály. Existují však příklady správné praxe, například v technických oblastech.

(*) BOZP ve školních osnovách: požadavky a činnosti členských států (<http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>).

Příklady požadavků, které se týkají vzdělávání v oblasti rizik

Příklady osobních a sociálních schopností

- získat a prokázat dovednosti v oblasti BOZP,
- převzít odpovědnost,
- být schopni požádat o pomoc,
- umět poradit,
- poradit si se zbytečnými stereotypy a tlaky,
- rozpoznat riziko a činit bezpečnější rozhodnutí.

Příklady zdravotnických dovedností

- umět poskytnout první pomoc,
- podporovat zdravý životní styl.

Příklady občanské odpovědnosti

- chápat stanovení nezbytnosti přijetí pravidel,
- účastnit se tvorby a změn pravidel,
- zkoumat místní a aktuální problémy a diskutovat o nich,
- zvažovat sociální a morální dilemata,
- účastnit se rozhodování.

Příklady vzdělávání souvisejícího s profesí

- setkávat se a hovořit s lidmi s různými pracovními úlohami a dovednostmi,
- rozpoznat vlastní dovednosti a možnosti,
- přemýšlet o tom, jak tyto dovednosti dále rozvíjet.

Příklady schopností typických pro vzdělávání v oblasti rizik, např. jako součást školních osnov praktických předmětů

- znát nebezpečí, rizika a kontrolu rizik,
- rozpoznat nebezpečí, posoudit rizika z nich vyplývající a učinit kroky pro kontrolu těchto rizik pro sebe i pro ostatní osoby,
- využívat informace k posuzování bezprostředních a kumulativních rizik,
- ovlivňovat pracovní prostředí, aby se zajistila bezpečnost vlastní i ostatních osob,
- vysvětlit kroky učiněné pro kontrolu rizik.

- stanovit v národní strategii BOZP cíle pro začleňování BOZP do vzdělávání,
- založit činnosti na výzkumu toho, co se ve skutečnosti v praxi odehrává, čeho lze reálně dosáhnout, co nejlépe funguje atd.,
- rozvinout úzkou spolupráci se vzdělávacími institucemi a orgány, a zejména s orgány, které stanovují školní osnovy,
- identifikovat ve školních osnovách reálné možnosti a snažit se ovlivňovat změny a vývoj osnov,
- připravovat na míru návrhy a iniciativy pro hlavní osnovy a stávající politiky a metody výuky, včetně začlenění vzdělávání v oblasti bezpečnosti napříč povinnými i nepovinnými osnovami; mezi klíčové oblasti pro začlenění patří rámce pro osobní, zdravotní, společenskou a občanskou výchovu; vzdělávání v oblasti rizik by mělo být také začleněno do propagace zdravých škol (programy „zdravé školy“),
- vypracovat v rámci osnov cíle vzdělávání v oblasti BOZP, které budou odpovídat věku a schopnostem dětí a mládeže; zaměřit cíle vzdělávání na rozvoj chápání rizik, včetně rozpoznávání nebezpečí, posouzení rizik a rozvoje informovaného bezpečnějšího chování,
- poskytovat zdroje v oblasti BOZP nebo hodnocení rizik, které jsou vhodné pro různé učební předměty a pro různé věkové skupiny,
- vytvořit podmínky učitelům a školitelům pro profesní rozvoj ohledně vzdělávání v oblasti rizik; školení je potřebné pro učitele na všech úrovních jednak jako součást profesního rozvoje (stávajících) učitelů, jednak jako součást programů přípravy (budoucích) učitelů; zvažit také potřeby ostatních osob zapojených do vzdělávání, jako jsou vedení škol a rodiče,
- vyvinout na úrovni škol obor BOZP, který by zapadal do systému studijních oborů,
- rozvinout s hlavními poskytovateli vzdělávání v oblasti rizik partnerství, aby se dosáhlo soudržného přístupu a předešlo se zdvojování úsilí,
- zavádět pilotní iniciativy a sledovat a přezkoumávat jejich vývoj,
- vyměňovat si zkušenosti a vytvářet partnerské sítě,
- zařadit vzdělávání v oblasti rizik do přístupu, v němž se oblasti BOZP věnuje pozornost v průběhu celé školní docházky; takový přístup by měl pokrývat bezpečné a zdravé prostředí pro výuku pro žáky i vyučující; to je opět spojeno s iniciativami „zdravé školy“.

Další informace

Další informace o začleňování BOZP do vzdělávání jsou k dispozici na adrese: http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people

Faktory důležité pro úspěch začleňování BOZP do vzdělávacích osnov zahrnují:

- jasně se zavázat k plnění cílů a poskytnout odpovídající zdroje,

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+34) 94 479 43 60, fax (+34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Reprodukce s uvedením zdroje povolena. Printed in Belgium, 2008

